

ВІДГУК

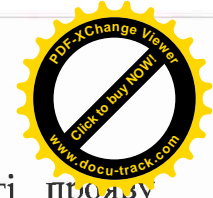
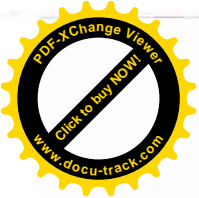
офіційного опонента, кандидата сільськогосподарських наук, доцента Лозінського Миколи Владиславовича про дисертаційну роботу Дубовик Наталії Сергіївни «Прояв господарських ознак у гібридних поколіннях пшениці м'якої озимої за використання пшенично-житніх транслокацій у Правобережному Лісостепу», подану на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.05 - селекція і насінництво

Актуальність теми. Зміни клімату все частіше стають основним лімітуючим фактором реалізації генетичного потенціалу нових високоврожайних сортів пшениці м'якої озимої.

На сучасному етапі у традиційній технології селекційного процесу пшениці м'якої озимої особливої актуальності набуває концентрація, пошук і створення генетично різноманітного вихідного матеріалу та ідентифікація цінних генотипів. Дослідженнями доведено переваги використання в селекції пшениці м'якої озимої сортів-носіїв пшенично-житніх транслокацій. Селекційна цінність їх полягає у позитивному генетичному впливі на господарські та біологічні ознаки і властивості: продуктивність, стійкість до абіотичних та біотичних чинників довкілля. Прояв важливих господарських ознак у гібридних поколіннях пшениці м'якої озимої за участі у схрещуваннях батьківських компонентів із пшенично-житніми транслокаціями зумовлює пріоритетність досліджень у Правобережному Лісостепу України. Вирішення цієї важливої проблеми і стало підставою для виконання актуальних досліджень за темою дисертації здобувача.

Дослідження за темою дисертаційної роботи виконувались у лабораторії селекції озимої пшениці Миронівського інституту пшениці імені В. М. Ремесла НААН України у 2015–2018 рр. згідно завдань «Зернові культури», «Селекція зернових і зернобобових культур».

Bx N 105
14.02.2020

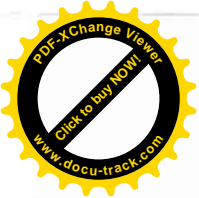
Метою досліджень передбачалося визначити особливості прояву цінних господарських ознак у гібридних поколіннях пшениці м'якої озимої за використання пшенично-житніх транслокацій в умовах Правобережного Лісостепу України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні і використанні сортів-носіїв пшенично-житніх транслокацій для проведення на їх основі різних груп схрещувань та вирішенні важливого наукового завдання із визначення прояву цінних господарських ознак у гібридних поколіннях пшениці м'якої озимої в умовах Правобережного Лісостепу України.

Вперше створено за участі сортів-носіїв пшенично-житніх транслокацій новий вихідний матеріал пшениці м'якої озимої.

Удосконалено методичні підходи добору селекційного матеріалу пшениці м'якої озимої на штучних фонах морозо-, жаростійкості та групової стійкості проти основних збудників хвороб.

Практичне значення результатів досліджень. Створений селекційний матеріал пшениці м'якої озимої за участі сортів-носіїв пшенично-житніх транслокацій, що перевищує вихідні форми за проявом цінних господарських ознак, який проходить подальше дослідження у лабораторії селекції озимої пшениці Миронівського інституту пшениці імені В. М. Ремесла НААН України, та передано до наукових установ Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН України, Білоцерківського національного аграрного університету МОН України, Інституту зрошувального землеробства НААН України, Інституту захисту рослин НААН України. За безпосередньої участі автора отримано два патенти «Спосіб добору жаростійкого селекційного матеріалу пшениці м'якої озимої» і «Спосіб добору за комплексною стійкістю проти основних збудників хвороб пшениці м'якої озимої». За участі автора створено високоврожайні сорти пшениці м'якої озимої за використання у родоводах пшенично-житньої транслокації, із них два (МПП Валенсія, Естафета миронівська) включено до Державного реєстру

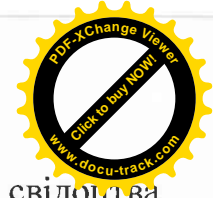
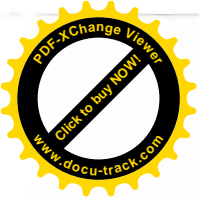
сортів рослин, придатних для поширення в Україні, які пропонуються для впровадження у виробництво і для використання в гібридизації як вихідний матеріал з цінними господарськими ознаками і властивостями. Сорт МПП Фортуна досліджується на Державній кваліфікаційній експертизі Українського інституту експертизи сортів рослин.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. У дисертаційній роботі узагальнені результати власних досліджень здобувача (2015-2018 рр.), що виявляються у створенні нового оригінального вихідного матеріалу для селекції пшениці м'якої озимої за комплексом цінних господарських ознак шляхом залучення в схрещування сортів-носіїв пшенично-житніх транслокацій 1AL.1RS і 1BL.1RS.

Дисертаційна робота має спрямованість і виконана за продуманим планом з використанням сучасних методів досліджень. Заплановані дослідження виконано в повному обсязі на високому методичному рівні. Отримані результати досліджень обґрунтовані, систематизовані і математично оброблені. Викладення, аналіз та узагальнення експериментального матеріалу викладені з урахуванням наявної наукової інформації. Висвітлені у дисертації розділи є повними, з обґрунтованими висновками, що витікають з результатів виконаних досліджень. Основні висновки повністю відображають отримані експериментальні дані і свідчать про їх глибокий аналіз.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Матеріали дисертації викладено на 241 сторінці комп'ютерного тексту, у тому числі основного тексту 167 сторінок. Дисертаційна робота складається із анотації, вступу, 5-ти розділів, висновки, практичні рекомендації для селекції та виробництва і містить 19 рисунків, 29 таблиць і 31 додаток. Список використаних джерел включає 379 найменувань, в тому числі 75 латиницею.

Назва роботи відповідає її змісту. Основні її положення опубліковані в 26-ти наукових працях, із них 6 у фахових виданнях України, одна в зарубіжному науково періодичному виданні 15 тез доповідей на наукових

конференціях, чотири в інших виданнях. Одержано два авторських свідоцтва на сорти рослин і два патенти на корисну модель.

Мова дисертації українська літературна. Технічне її оформлення відповідає загальноприйнятим вимогам.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням, висновкам і практичним рекомендаціям дисертації.

Зауваження щодо змісту та оформлення дисертації

Поряд з перевагами дисертаційна робота має ряд недоліків.

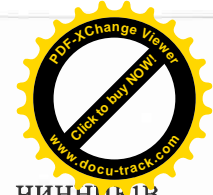
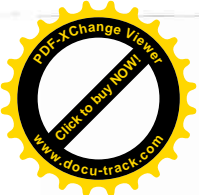
Вступна частина.

1. В «переліку умовних позначень і скорочень» і далі по тексту роботи говориться про «батьківську форму», як компонент гібридизації. Варто замінити «чоловіча форма», щоб не вносити непорозуміння, так як материнська форма і чоловічі форма є батьківськими.

2. У науковій новизні вказано, що «відібрано кращі комбінації схрещування за використання у родоводах сортів-носіїв пшенично-житніх транслокацій, які характеризуються високими елементами продуктивності ...» варто було б вказати «відібрано кращі комбінації схрещування за використання у родоводах сортів-носіїв пшенично-житніх транслокацій, які характеризуються високими значеннями елементів продуктивності ...».

Розділ 1.

3. У висновку 3 до розділу 1 варто замінити «У сучасних умовах селекційні дослідження з пшеницею спрямовані у більшій мірі на поглиблення знань методом гібридизації про успадкування кількісних і якісних ознак, стійкість до стресових чинників довкілля та їх використання для створення вихідного матеріалу і високопродуктивних сортів, які адаптовані до певних умов вирощування» на «У сучасних умовах селекційні дослідження з пшеницею спрямовані у більшій мірі на поглиблення теоретичних знань про

успадкування кількісних і якісних ознак, стійкість до стресових чинників довкілля та їх використання для створення вихідного матеріалу і високопродуктивних сортів, які адаптовані до певних умов вирощування за використання гібридизації».

Розділ 2.

4. На сторінці 60 підрозділу 2.2 на рис. 2.1 «Гідротермічні умови в роки проведення досліджень (серпень, вересень, жовтень; квітень, травень, червень, липень 2014/15–2017/18 рр.)». Необхідне пояснення навіщо наведені показники ГТК за серпень.

Розділ 3.

5. У таблиці 3.1 наведені показники «межі похибки». Необхідне обґрунтування їх доцільності.

6. Як розуміти дані зав'язування гібридного насіння в таблицях 3.1, 3.2, 3.4, коли за більшої кількості сформованих насінин їх відсоткове вираження менше.

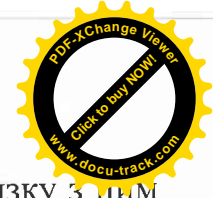
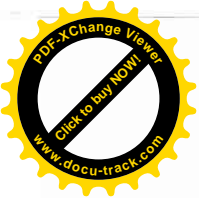
7. Назву рис. 3.1 «Кількість за типом успадкування в F_1 за довжиною, кількістю та масою зерен із головного колоса» варто замінити на «Кількість гібридних комбінацій за типом успадкування в F_1 довжини головного колосу, кількості та маси зерен з колосу».

8. Таблиці 3.5 і 3.6 перенасичені цифровим матеріалом.

9. Назву рис. 3.2 «Тип успадкування довжини головного колоса в F_1 пшениці озимої» варто замінити на «Характер успадкування довжини головного колоса в F_1 пшениці озимої»

10. Назву рис. 3.3 «Тип успадкування кількості зерен головного колоса у F_1 пшениці озимої» варто замінити на «Типи успадкування кількості зерен головного колоса у F_1 пшениці озимої»

11. У підрозділі 3.6 на сторінці 112 висловлювання «У зв'язку з цим було проведено дослідження ранньої діагностики жаростійкості гібридів першого

та другого покоління (2017, 2018 рр.)...» варто замінити на «У зв'язку з цим було проведено дослідження ранньої діагностики жаростійкості гібридів першого покоління та популяцій F_2 (2017, 2018 рр.)...»

12. Висновок 9 до розділу 3 «Спосіб оцінки жаростійкості після впливу температурного стресу на рівні зернівки дозволяє виділити ...» необхідно редагувати «Спосіб оцінки жаростійкості після впливу температурного стресу на зернівку дозволяє виділити...».

Розділ 4.

13. Назву таблиці 4.1 «Ступінь трансгресії (%) елементів структури головного колоса у F_2 , F_3 пшениці озимої залежно від схрещування сортів-носіїв ПЖТ (2018 р.) бажано замінити на «Ступінь трансгресії (%) елементів продуктивності головного колоса у популяціях F_{2-3} пшениці озимої залежно від схрещування сортів-носіїв ПЖТ (2018 р.)».

14. Необхідно редагувати назву колонки у таблиці 4.2 «Тип домінування» на «Характер успадкування».

15. Потребує пояснення градація коефіцієнтів варіації, які наведені в табл. 4.3-4.5.

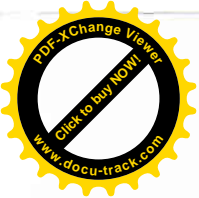
16. Необхідно пояснити, яку шкалу використовували при встановленні сили кореляційних взаємозв'язків між досліджуваними ознаками в підрозділі 4.2.

17. Не зрозуміло чому в таблиці 4.10 немає середніх даних, а наведені лише їх мінімальні і максимальні значення.

Розділ 5.

18. У таблиці 5.1 і рисунку 5.5 наведено різні показники $НР_{05}$.

Загальний висновок про роботу. Не зважаючи на зауваження та побажання дисертаційна робота Дубовик Наталії Сергіївни «Прояв господарських ознак у гібридних поколіннях пшениці м'якої озимої за

використання пшенично-житніх транслокацій у Правобережному Лісостві», що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.05 - селекція і насінництво є закінченою науковою працею і відповідає вимогам, щодо кандидатських дисертацій за спеціальністю 06.01.05 - селекція і насінництво.

Дисертаційна робота написана і оформлена у відповідності з вимогами щодо написання кандидатських дисертацій.

Враховуючи актуальність, наукову новизну і практичну цінність роботи, вважаю, що Дубовик Наталія Сергіївна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук.

Кандидат сільськогосподарських наук,
доцент, завідувач кафедри генетики,
селекції і насінництва
сільськогосподарських культур Білоцерківського
національного аграрного університету

М.В. Лозінський

12.02.2020 р.

Підпис М.В. Лозінського засвідчено
Начальник відділу кадрів

Д.В. Ромасишин